

Посполітак В.В.

кандидат юридичних наук, завідувач кафедру гуманітарного розвитку Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний інститут менеджменту», доцент

«КРИПТОВАЛЮТА»: ОБ’ЄКТИВНА РЕАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Тема біткойна зараз зайняла значне місце в інформаційному просторі у цілому світі. Фактичного кожного дня надходить інформація то про продаж у Києві квартири іноземцем за біткойни або будівельною компанією на первинному ринку (наприклад будівельна компанія «GEOS»)[1], то про інвестування біткойна до статутного капіталу товариства (наприклад, «Oracle Srl» в Італії чи ТОВ «Ахон Partners» в Україні), то про виявлення «незаконної ферми» біткойнів, то про наміри Об’єднаних Арабських Еміратів запровадити свою «криптовалюту». У будь-якому випадку, з’явившись як явище у 2009 році, у 2017 біткойн увірвався до повсякденного життя українців якщо не як фінансовий інструмент, то як тема для постійних розмов. Але оскільки біткойн крім розмов про нього став реальним предметом правочинів, то юридична спільнота повинна намагатися дати хоча б початкове пояснення цього явища з поступовим переходом до розуміння, регулювання та нагляду за правочинами з ним. Спробуємо тезово позначити певні посилки для такого дослідження:

1. Слід зазначити, що біткойн є складовим елементом більш широкого явища в правовому дослідженні нового об’єкта цивільних прав, а саме – понятті «криптовалюта». Саме тому, що слово валюта має досить чітке визначення в правових системах різних країн, поняття «криптовалюта» будемо використовувати у «лапках», як назва певного об’єкта, що так історично склалася. Дослідженню має підлягати не біткойн, а видовий об’єкт – «криптовалюта».

2. Глобальні причини появи «криптовалюти» покликані потребами бізнесу отримати інструмент:

- 1) транскордонного характеру для обміну на товари, роботи, послуги;
- 2) для товарообміну, непідконтрольний органам державної влади будь-якої країни;
- 3) на який не впливають політичні, військові, революційні та інші процеси конкретних країн.

Вже можна стверджувати, що заборона окремими країнами правочинів з «криптовалютою» або спроби оподаткувати такі правочини різко знижують їх популярність.

3. Індивідуальні причини розробників - заробіток на залученні нових учасників мережі до нового форку (відгалуження від попередньої «криптовалюти», з наступним продажем або обміном форка на гроші або біткойни.

4. Сама назва «криптовалюта» походить від англійського «*cryptocurrency*» і практиками розглядається як різновид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як «Proof-of-work» та/або «Proof-of-stake». Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі,[2] що дозволяє стверджувати про відсутність емісійного центру «криптовалют», а отже, відсутність:

- 1) суб'єкта права, який взяв на себе зобов'язання використовувати її як засіб платежу;
- 2) відсутність будь-яких активів, що мають підкріплювати платоспроможність «криптовалюти» - відсутність золото-валютних резервів, державних гарантій тощо.

5. Криптографія з метою конфіденційних платежів почала використовуватися з 1990 року в системі DigiCash Девіда Чома, компанія якого збанкрутувала в 1998 році.[3] Вперше термін «криптовалюта» почав використовуватися після появи пірингової (від англ. *peering* — *сусідство*) платіжної системи Bitcoin, яка була розроблена в 2009 році людиною або групою осіб під псевдонімом Сатосі

Накамото [4] і використовує систему «proof-of-work» [3]. Пізніше з'явилися інші незалежні від біткойна криптовалюти, так звані форки (розвилка, відгалуження) біткойна, наприклад, Namecoin, Litecoin, PPCoin, Novacoin. В даний час їх створено більше 2 000 із застосуванням різних алгоритмів. Вони з'являються щоденно. Основною метою більшості створювачів форків є:

- 1) удосконалення мережі;
- 2) заробіток на залученні нових учасників мережі до нового форку, з наступним продажем або обміном форка на гроші або біткойни.

6. Вартість «криптовалют» найчастіше прив'язана до національних валют окремих країн, але є й інші бази для обміну. Прив'язка може бути до дорогоцінних металів (наприклад, E-gold, WebMoney Gold — WMG), також зустрічається плаваючий валютний курс (наприклад, біткойн).

На відміну від валют у віртуальних економіках, наприклад в онлайн-іграх, цифрові валюти безпосередньо використовуються для придбання реальних товарів, [5] результатів робіт і послуг, у т.ч. юридичних.

7. Є чотири основні способи отримати дохід на операціях з «криптовалютою», що спонукає осіб здійснювати:

- 1) генерацію (майнинг) «криптовалюти»;
- 2) інвестування в «криптовалюту»;
- 3) торгівлю «криптовалютою» на криптовалютній біржі або поза нею;
- 4) підтримку «мастернод» (тільки в мережі Dash і похідних форках). [6]

8. Правове регулювання «криптовалюти» в різних країнах здійснюється по різному. США, Канада, Німеччина і Велика Британія розпочинають регулювати біткойни (а не всі різновиди «криптовалюти»). Російська Федерація і Китай – прямо заборонили «криптовалюти». Переважна більшість країн ніяк не регулюють «криптовалюти». Навіть країни, що почали регулювати «криптовалюти» не визначилися з правовою природою «криптовалют». Україна чітко

не визначилася з правовою природою «криптовалюти», а тому й немає достатнього правового регулювання даного правового явища.

9. Європейське банківське управління (European Banking Authority, ЕВА) (далі — ЄБА):

1) закликало банки ЄС утриматися від операцій з криптовалютами доки не буде створена система правил, яка зможе запобігти зловживанням.

2) рекомендувало владі ЄС розробити систему правил і захисних заходів для торгових платформ і створити окремі комісії зі спостереження за кожною електронною системою. Поки ж банкам слід утриматися від операцій з купівлі-продажу або навіть володінням криптовалютами.[7]

10. Офіційна реакція держави Україна на факт існування «криптовалюти» як певного об'єкта права та фінансового інструмента на даний час зводиться до двох актів:

1) лист Національного банку України 08 грудня 2014 року № 29-208/72889.[7]

2) лист Державної фіскальної служби України від 30 серпня 2016 року №18727/6/99-99-15-02-02-15;[8]

Подальша позиція НБУ чи НКЦПФР відбувається в основному через висловлені заяви. В Україні станом на 22 вересня 2017 року НБУ та НКЦПФР відмовляється визнати «криптовалюту» валютою чи засобом розрахунку.[9]

11. Судова практика також зіткнулася з необхідністю врегулювання статусу «криптовалюти», зокрема у рішеннях:

1) Ухвала слідчого судді Деснянського районного суду міста Чернігова від 30.01.2015 по справі № 750/848/15-к;[10]

2) Ухвала Апеляційного суду міста Києва від 12.10.2016 по справі № 753/599/16.[11]

12. За своєю технологічною природою «криптовалюта» є сукупністю інформації, оскільки в його основі лежить зашифрований масив даних про всі операції, які були проведені в мережі за весь час її існування. Але її цінність полягає не в цій інформації. Ця інформація є лише підтвердженням існування одиниці «криптовалю-

ти». Тому видається, що правильніше говорити про певний нематеріальний актив, правова природа якого має ще досліджуватися, але який може бути об'єктом цивільних прав за статтею 177 та 178 Цивільного кодексу України.[12]

Список використаних джерел:

1. Купуйте квартиру за біткойн! [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://geos.ua/uk/news/688>
2. Криптовалюты как пиринговые системы и платежные средства - PaySyst.ru. — 2013. — 13 апреля.
3. Криптовалюта. Wikipedia. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/>
4. Bitcoin developer chats about regulation, open source, and the elusive Satoshi Nakamoto, PCWorld, 26-05-2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pcworld.com/article/2039184/bitcoin-developer-talks-regulation-open-source-and-the-elusive-satoshi-nakamoto.html>
5. У київському кафе стали приймати біткоіни/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/techno/gadgets/u-kijivskomu-kafe-stali-prijmati-bitkoini-1757054.html>
6. Как заработать на криптовалютах: мастерноды. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://altcoin.info/practice/kak_zarabotat_na_kriptoaljutah_masternody-773.html?utm_campaign=4022176&utm_source=SendPulse&utm_medium=push
7. Лист Національного банку України «Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з [...] від 08.12.2014 р. № 29-208/72889. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>
8. Сайт Державної фіскальної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovy-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/69633.html>
9. НБУ определился со статусом Bitcoin. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://hvylya.net/news/digest/nbu-opredelilsya-so-statusom-bitcoin.html>
10. Єдиний реєстр судових рішень. – [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45875527>

11.Єдиний реєстр судових рішень. – [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62052778>

12.Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради
України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356

Радейко Р.І.

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри
адміністративного та інформаційного права,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Протягом останніх років державні службовців, особливо керівники органів державної влади, активно використовують соціальні мережі (Facebook, Twitter) як засіб комунікації та поширення інформації*.

Вищі посадові особи держави (Президент України, прем'єр-міністр, міністри тощо) зареєстровані у Facebook та активно дописують і коментують події. Для регулювання поведінки державних службовців діють правила етичної поведінки, які зазвичай не містять норм, присвячених поведінці цих осіб в соціальних мережах.

Як виняток, з метою дотримання суддями «етичних норм як під час здійснення правосуддя, так і в позасудовій поведінці», у «статті 20 Кодексу суддівської етики визначено загальні положення поведінки суддів у соціальних мережах і Інтернет-форумах. Згідно зі змістом даної, статті участь судді у соціальних мережах, Інтернет-форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі Інтернет є допустимими, проте суддя може розміщувати, коментува-

* Для прикладу, найбільш цікавими є дописи Президента США Дональда Трампа у соціальній мережі Twitter, які неодноразово спричиняли як внутрішні конфлікти у США, так і призводили до міжнародних скандалів.